

“การอยู่ร่วมกับผู้ป่วยอัลไซเมอร์” สิ่งหนึ่ง ที่ผู้ดูแลไม่ควรมองข้าม คือการไม่แสดง อากาการรำคาญ หรือขบขันเนื่องจากผู้ ป่วยโรคนี้ โดยเฉพาะผู้สูงอายุ ไม่สามารถควบคุมตัว ได้ และทุกอย่างที่แสดงออกไป อาทิ การหลงลืม ถาม ซ้ำแล้วซ้ำอีก เป็นผลมาจากโรค กระทั่งการหลงผิด เพราะคิดว่าอีกฝ่ายหนึ่งมีผู้ หรือแยกไม่ออกระหว่าง คนในทีวีกับคนรอบข้าง ดังนั้นการทำความเข้าใจเกี่ยว กับโรค ตลอดจนการดูแลที่ถูกต้อง นับเป็นช่วงเวลา ที่ทองที่ลูกหลานควรใช้เพื่อปรนนิบัติพิทักษ์คุณพ่อคุณ แม่ให้มีชีวิตยืนยาว เพราะการกินยาเป็นตัวช่วยหนึ่ง เท่านั้น

ในงานเสวนา “วันอัลไซเมอร์โลก 2560” ที่ จัดโดย คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ม.มหิดล ผศ.พญ.สิรินทร ฉันทศริกาภรณ์ ภาควิชาอายุรศาสตร์

ดูแลผู้สูงวัยอัลไซเมอร์ ต้องเรียนรู้เข้าถึงเข้าใจ

คณะแพทยศาสตร์ รพ.รามาธิบดี ร่วมกันญาติผู้ป่วย มาช่วยแชร์ประสบการณ์ ตลอดจนการดูแลผู้สูงวัย ที่ป่วยโรคความจำเสื่อมไว้มาสนใจ

เริ่มกันที่ คุณยายทวี ม่วงพวน วัย 86 ปี ที่ดูแลสามีวัย 86 ปี ซึ่งป่วยโรคอัลไซเมอร์มา 3 ปี เล่าให้ฟังว่า ช่วงแรกที่เริ่มสังเกตว่าคุณตาเป็นโรคความจำเสื่อม จะมีอาการหลงลืม และมักถามซ้ำบ่อยๆ ว่า คุณยายหนีไปนอนที่ไหนมา กระทั่งอาการดังกล่าวรุนแรงขึ้นเรื่อย กระทั่งคุณตาคิดว่าคุณยายหนีไปมีชู้

ทวี ม่วงพวน

กับคนอื่น และมีบางครั้ง ที่ทะเลาะทำร้ายคุณยายทวี “ยายก็มีโกรธคุณตาบ้าง ตอนที่ท้าวายหาย ไปอยู่ที่อื่น ทั้งที่นอนอยู่ด้วยกัน ก็มีทะเลาะกันบ้าง แต่ยายก็จะสะกดใจ และแม้ว่าเราเป็นคนดูแลก็จริง แต่เราโรคน้อยกว่าเขา ก็ต้องเข้าใจ เพราะคุณหมอที่รักษา

จะบอกอยู่เสมอว่าผู้ป่วยมักจะมีอาการแย่งเรื่อยๆ ทั้งร่างกายและสมอง ซึ่งถือเป็นวาระของโรค คนดูแลต้องใช้เวลาโกรธน้อยที่สุด และทำให้เขามีความสุข เพื่อชะลออาการของผู้ป่วยให้เข้าช้าลงที่สุด หมอยังบอกอีกว่าอาการหลงลืมเรื่องคู่สมรสว่าเป็นขั้นขั้นคนอื่น เป็นสิ่งที่เกิดได้กับผู้ป่วยอัลไซเมอร์ทุกคน แต่จะพบได้ในผู้ชายมากกว่าผู้หญิง และอาการก็จะมาเป็นระลอก เมื่อได้รับประทานยา ก็จะหายไป ตรงนี้ผู้ดูแลจะต้องไม่พูดถึงสิ่งที่เกิดขึ้นอีก เพราะผู้ป่วยจะจำสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ได้”

นอกจากอาการหงุดหงิดแล้ว อีกหนึ่งอาการของโรค อย่างการลวนลามผู้ดูแล อาทิ จับหน้าอก, จับก้น, อยากรู้อยากเห็น เป็นสิ่งที่ผู้ดูแลต้องรับมือให้แพทย์ทราบ เพื่อที่จะได้ช่วยในการลดความต้องการทางเพศในผู้ป่วยลง เพราะอาการดังกล่าวจะมาเป็นระยะๆ และก็จะหายไป ทั้งนี้ ผู้ป่วยไม่ใช่ “แค่ดัดจริตกลับ” แต่เป็นเพราะเมื่อป่วย สารเคมีในสมองจะแปรปรวน จึงทำให้การคิดเป็นเหตุและผลหายไป จึงเกิดภาวะดังกล่าว

ขณะที่ ดีก-วิโรจน์ คงทองเลิศ ที่ดูแล คุณแม่ กลอยใจ คงทองเลิศ วัย 78 ปี ที่ป่วยโรคอัลไซเมอร์ มาร่วม 6-7 ปี ซึ่งก่อนหน้านี้เป็นป่วยเป็นโรคพาร์กินสันประมาณ 5 ปี ทำให้เดินขอยเท้า กระทั่งเจ้าตัวพาคุณแม่ไปพบแพทย์ทำกายภาพบำบัด กระทั่งหันมาดูแลคุณแม่เองด้วยการพาไปเดินออกกำลังกายทุกเช้า ตั้งแต่ตี 5 จนถึง 8 โมงเช้า กระทั่งอาการเดินติดขัดของโรคพาร์กินสันหายไปแล้ว ปัจจุบันป่วยโรคความจำเสื่อม แต่ก็ยังไม่ทิ้งการชวนคุณแม่ออกกำลังกาย โดยใช้หลัก “การชวนแม่ไปทำในสิ่งที่ชอบ” ที่สำคัญเจ้าตัวเลือกว่าจะดูแลคุณแม่วัย 78 ปีอย่างไรดี โดยการเช่าห้องพักใกล้กับที่ทำงาน เพื่อให้สะดวกในการดูแล และใช้เวลา 1 เดือน ในการปรับตัวกับสถานที่อยู่อาศัยแห่งใหม่

วิโรจน์ คงทองเลิศ และคุณแม่กลอยใจ คงทองเลิศ

“จริงๆ บ้านของผมอยู่บางแค แต่ผมเปลี่ยนมาเช่าห้องพัก ใกล้ที่ทำงานย่านสุขุมวิทเพื่อดูแลคุณแม่ ซึ่งข้อดีของห้องเช่าคือ คุณแม่ไม่ต้องไปรับตัวมากนัก เพราะห้องไม่ได้กว้างมาก ก็จะมีเพียงช่วง 1 เดือนแรก ที่จำสลับกันระหว่างห้องน้ำและประตูห้องออก และก็จะจะมีบ้างที่บางครั้งคุณแม่ก็ถึงบ้านเก่าที่บางแค และมักจะชอบแอบกลับบ้าน ซึ่งผมก็จะใช้วิธีถ่ายรูปคุณแม่เก็บไว้ในมือถือเพื่อตามตัว นอกจากนี้ผมจะพาคุณแม่ไปที่ทำงานด้วย และในที่ทำงานของผมจะมีรถเข็น ท่านก็จะเข็นรถเดินไปมา ก็เท่ากับได้ออกกำลังกาย นอกจากนี้ การพาคุณแม่มาที่ทำงาน ท่านได้คุยกับคนอื่นทำให้ได้สังคม และฝึกฟื้นฟูความจำไปเรื่อยๆ”

คุณวิโรจน์เล่าอีกว่า เนื่องจากคุณแม่ชอบเรื่องการลุ้นรางวัล, ซ็อลลอตเตอร์, ชอบจับฉลากแกะซองของขวัญ ก็จะใช้วิธีนี้ในการหลอกล่อคุณแม่ไม่ให้นอนติดเตียง โดยการบอกกับแม่ว่าจะชวนไปทำกิจกรรมที่ท่านชอบ เพื่อป้องกันการปฏิเสธ ทั้งนี้มองว่าการเดินออกกำลังจะช่วยฟื้นฟูและชะลอความเสี่ยงในร่างกายให้กับผู้ป่วยกลุ่มนี้ได้ดี หรือการออกกำลังกาย เช่น โยคะที่ใส่สำหรับกระตุ้นให้เซลล์สมองฟื้นตัว เช่น ชวนไปเดินออกกำลังที่สวนลุมฯ หรือชวนไปซื้อของในซูเปอร์มาร์เก็ต และให้คุณแม่หยิบผักผลไม้ที่ชอบเอง เช่น แตงโม, ฟักทอง ที่มีขนาดใหญ่ เพื่อให้ท่านได้ใช้กล้ามเนื้อแขน พอถึงเวลาคิดเงินก็แอบหยิบออกในสิ่งของที่ไม่ว่าจำเป็น ซึ่งเป็นสิ่งที่ลูกหลานสามารถนำไปใช้เพื่อกระตุ้นการเคลื่อนไหวได้

ด้าน ผศ.พญ.สิรินทร ฉันทศริกาภรณ์ ให้ความรู้ว่าการเปลี่ยนที่อยู่อาศัยของผู้ป่วยอัลไซเมอร์ ลูกหลานควรสังเกตพฤติกรรมของพ่อแม่ เพราะหากท่าน

ผศ.พญ.สิรินทร ฉันทศริกาภรณ์

เป็นคนที่ชอบสังคม การเปลี่ยนมาอยู่คนเดียว ที่มีปัจจัยครบครันและมีพื้นที่จำกัด ก็เป็นสิ่งที่เหมาะสม แต่ในรายของผู้สูงวัยที่ไม่ชอบสังคม และอยู่ชั้นริกฤตหรือระยะที่ 3 ซึ่งผู้ป่วยอยู่ในภาวะสับสนมาก อาจไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนที่อยู่อาศัย เพราะจะยิ่งทำให้เกิดภาวะสับสน, ป่วน, โวยวาย, หนี

กลับบ้าน, เดินพลัดหลงไปในที่ต่างๆ ได้

ปิดท้ายกันที่ พิชช-พิชญนันท์ วัฒนาวาทูร ที่ดูแลคุณแม่ป่วยโรคอัลไซเมอร์วัย 65 ปีที่ป่วยมา 9 ปี ร่วมกับคุณพ่อและพี่น้องอีก 2 คน บอกว่าปัญหาที่เจอ คือการที่คุณพ่อกลัวลูกๆ ดูแลแม่ ไม่ได้เท่าตัวเอง เพราะทั้งคู่อีกกันมาก และมีแผนจะไปเที่ยวกับคุณแม่หลังเกษียณ แต่คุณแม่ป่วยตั้งแต่อายุ 56 ปี ขณะเดียวกันลูกแต่ละคน ก็มีภาระดูแลคุณแม่ในแบบฉบับของตัวเอง จึงถือเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญ

“สำหรับครอบครัวพิชช จะมีคนดูแลหลายคน ทั้งคุณพ่อและลูกๆ อีก 3 คน รวมตัวพิชชด้วย ซึ่งแต่ละคน

ก็มีแนวทางที่ไม่เหมือนกัน เพราะคิดว่าตัวเองก็มีความรู้ ที่ผสมกับความเป็นตัวเองลงไป ขณะที่คุณพ่อก็กลัวว่าลูกจะดูดีคุณแม่ไม่ดี ท่านจึงอยากดูแลคุณแม่เอง โดยการทำให้คุณแม่ทุกอย่างเลย กระทั่งคุณพ่อเป็นฝ่ายที่ป่วยเอง สิ่งที่เกิดขึ้นแพทย์ ที่ดูแลอาการป่วยของคุณแม่ จะแนะนำให้เราหันหน้ามาคุยกัน กระทั่งตอนนี้เราจะมีการจัดเวรในการดูแล โดยน้องชายดูแล 5 วัน แต่เป็นช่วงเย็นหลังน้องเลิกงาน คือคุณแม่จะนอนกับน้องชาย เพราะเป็นลูกรัก ส่วนตัวพี่และน้องสาวอีก 1 คนจะสลับกันดูคุณแม่ในวันธรรมดาคนละ 2 วันต่อ 1 สัปดาห์ เนื่องจากเราทำธุรกิจส่วนตัว ส่วนคุณแม่พ่อก็ดูแลช่วงวันเสาร์และวันอาทิตย์ค่ะ”

พิชยนันท์
วัฒนาวาทกูร